

Declaració interreligiosa sobre la laïcitat

Grup Inicial (Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós)

La Declaració Interreligiosa sobre la Laïcitat és una declaració del Grup Inicial de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. El Grup Inicial està format per membres d'onze tradicions religioses del nostre país que des de ja fa uns quants anys dialoguen amb regularitat. Fa un any i mig que reflexionaven sobre la relació i l'encaix entre religions i laïcitat a Catalunya i a l'estat espanyol. Durant aquest període han contrastat parers amb el professor de filosofia del dret de la Universitat de Barcelona José Antonio Estévez Araujo i amb els senyors Albert Riba i Joan Carles Marcet de l'associació Ateus de Catalunya. La declaració és assumida per l'associació com a pròpia i vol ser una mostra de com és possible el consens entre maneres de veure i de viure molt diferents per tal d'afavorir la convivència i la pau entre tots els ciutadans, els qui s'identifiquen amb alguna de les tradicions religioses presents al nostre país i els qui no. La declaració vol ajudar a reflexionar sobre el model de societat convivencial que volem per al nostre país. La declaració pot i vol rebre el suport i l'adhesió dels ciutadans per tal d'incidir en l'opinió pública.

Reflexions sobre l'aportació de les tradicions religioses a la convivència i a la justificació dels drets i deures fonamentals

1. Més enllà dels errors històrics, però sense oblidar-los per no tornar-hi a caure, els que es consideren religiosos i els que no (ateus, agnòstics, etc.), individualment i col·lectivament, han de poder conviure sense cap tipus d'exclusió i discriminació mútua en un marc de pluralisme dialogant i tolerant tot i preservant l'esperit crític que és propi de la consciència de cadascú . [1]
2. L'estat laic ideal, tot tendint a la màxima neutralitat, coneix i respecta la sensibilitat de totes les tradicions religioses presents en la societat en la seva riquesa de manifestacions. La laïcitat afavoreix un marc de relacions que tingui com a mínim comú denominador la democràcia i la garantia dels drets fonamentals, segons el qual es respectin les expressions religioses i els valors ètics en la seva diversitat. La laïcitat no és una ideologia, confessió o religió "oficial" superior. Els poders públics aspiren a facilitar, regular i arbitrar la convivència garantint un tracte equitatiu de la diversitat de sensibilitats i un servei no instrumentalitzador a tots els ciutadans.
3. El moment actual és bo per repensar l'estat laic prioritàriament en funció del servei a la convivència, a la pau i al diàleg que poden oferir les tradicions religioses.
4. El respecte de la llibertat i de la diversitat religiosa és necessari per prevenir el fet d'alimentar innecessàriament reaccions identitàries desmesurades i enfrontaments o conflictes socials d'arrel o justificació religiosa. El respecte de l'altre no consisteix només a deixar fer sinó a facilitar els mitjans perquè aquesta llibertat sigui possible. No s'hauria de donar cap mena d'ajuda pública als grups o moviments de caire fonamentalista o integrista de qualsevol signe que neguin aquests principis.
5. La diversitat religiosa s'ha de discernir segons els criteris de coherència amb les intuïcions fonamentals de la respectiva tradició religiosa i amb els dels drets fonamentals. Cal denunciar els estats i les comunitats religioses que no respectin la llibertat religiosa i que afavoreixin o utilitzin els grups fonamentalistes, tot intentant modificar les seves actituds i comportaments. En l'àmbit de la llibertat de consciència, l'estat no ho pot permetre tot, però les seves intervencions han de ser molt mesurades.
6. És molt important el paper d'una educació religiosa que ensenyi el respecte i la tolerància . [2]
7. S'ha d'afavorir la presència en els mitjans de comunicació de les diferents tradicions religioses tal i com elles mateixes es comprenen, evitant les discriminacions entre tradicions per raons econòmiques o polítiques.

8. Les religions tenen el seus propis recursos i fonaments espirituals i morals que les duen a respectar i a treballar pel bé de tots (l'amor al proïsme, la compassió, el zakat, etc.) i a defensar-lo quan aquest està en perill. A més a més del fonament racional que pot oferir la teoria del dret natural, que afirma l'existència d'una llei comuna no redactada prèvia a tots els sistemes legals, els drets i deures fonamentals de la persona es poden fonamentar o bé en intuïcions o creences religioses d'abast intencionalment universal com ara, per exemple, l'afirmació abrahàmica que l'ésser humà està fet a imatge i semblança de Déu creador, o bé en lleis religioses específiques per cada tradició i que proposen una sèrie de normes bàsiques o de codis que giren al voltant de la regla d'or de la moral: no facis als altres el que no vols que et facin a tu.

9. Les tradicions religioses poden ajudar a valorar les normes, l'autodisciplina i l'esforç com una ajuda per garantir la fortalesa i la llibertat humana.

10. Les tradicions místiques de les diverses confessions religioses insisteixen sobre el fet que tot està interrelacionat. Si hom fa alguna cosa que provoca sofriment, això crea desequilibri i té un efecte negatiu en tots i en tot.

11. Per tal de preservar el valor de les intuïcions morals d'alguns mestres espirituals i profetes de les diferents tradicions religioses o dels codis morals que ells van proposar, alguns grups religiosos subratllen la importància de separar la religió del poder, les esglésies i comunitats religioses dels estats. Per tal de garantir que els valors morals i culturals que resulten de l'experiència religiosa puguin beneficiar tothom, algunes tradicions religioses insisteixen en la impossibilitat de separar l'àmbit espiritual de l'àmbit social i en la relació necessària entre individu i col·lectivitat, entre religió i poder, entre comunitats religioses i estat. Ambdues posicions han manifestat i encara manifesten derives patològiques amb serioses conseqüències socials com ara la marginació de la religió o la confusió de la religió amb el poder polític. De les intuïcions fonamentals de les tradicions religioses se'n pot derivar un ideal polític que consideri la necessitat de servir a la humanitat com una pràctica espiritual, però no se n'hauria de derivar un ideal de poder.

Signat a títol personal a Barcelona, a 9 de desembre del 2002.

Iñaki Alonso, cristià mennonita

Joan Botam, cristià catòlic

Abel Camps, cristià baptista

Ariel Edery, jueu

Elisabet Lheure, bahaïsta

Jesús Martínez, budista zen

Yaratullah Monturiol, musulmana

Arjan Nathurmál, hindú

Nancy Negelspach, cristiana quàquera

Nathalie Reverdin, cristiana evangèlica

Thubten Wangchen, budista tibetà.

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS

Notes:

1) La tolerància no ha de ser exercida des de la superioritat o el paternalisme, com recorda la Declaració de Principis sobre la Tolerància de la UNESCO, sinó des del respecte i la igualtat (Cf. Declaració de Principis sobre la Tolerància, Centre UNESCO de Catalunya, Barcelona, 1997, 5p.).

2) Sobre l'educació i la seva relació amb la llibertat de religió i la tolerància, veure el document final de la Conferència Internacional Consultiva de les Nacions Unides sobre l'Educació Escolar en Relació amb la Llibertat de Religió i de Conviccions, la Tolerància i la No Discriminació, Madrid, 23-25 Novembre 2001, 7p.